

UDK 341.234(436.17=862)

Pravila međunarodnog prava o pravnom položaju gradišćanskih Hrvata u Austriji

Dr Budislav Vukas

Iako smo ovom radu dali naslov koji bi trebao jasno ukazati na njegov sadržaj, moramo dodati još nekoliko riječi o njegovoj svrsi i domašaju. Svrha mu nije da pruži potpunu sliku o pravnim pravilima kojima je uređen položaj gradišćanskih Hrvata. U prvom redu, moramo istaknuti da ne raspravljamo o pravnom položaju svih gradišćanskih Hrvata, već samo onih u Republici Austriji; izostavljamo raspravu o gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj i Čehoslovačkoj. Daljnje je ograničenje ovog rada u tome što se u njemu raspravlja samo o pravilima međunarodnog prava o Hrvatima u Gradišću, a ne o pravilima unutrašnjeg austrijskog prava o tim austrijskim građanima. Konačno, moramo istaknuti i to da u ovom radu nećemo nastojati iscrpno prikazati austrijsku praksu u provođenju njenih međunarodnopravnih obveza prema Hrvatima i eventualnih internih propisa o njihovu položaju.

Posebno moramo naglasiti da se ograničavamo na prikaz međunarodnog ugovornog prava iz kojeg proizlaze austrijske međunarodnopravne obaveze prema našim sunarodnjacima u toj zemlji. Nećemo se upuštati u raspravu o eventualnom postojanju običajnih pravila međunarodnog prava ili općih načela prava o manjinama, koja bi bila primjenjiva i na Gradišćanske Hrvate, iako je postojanje takvog općeg prava o manjinama moguće braniti s mnogo valjanih argumenata.

1. Senžermenski mirovni ugovor

Prve norme međunarodnog prava koje se odnose na Hrvate u Austriji su pravila o zaštiti manjina iz Senžermenskog mirovnog ugovora, zaključenog s Austrijom 10. 9. 1919. među ugovornicima kojega nalazimo i Državu Srba, Hrvata i Slovenaca. U čl. 62.—69. tog Ugovora sadržana su pravila o zaštiti manjina u Austriji, a da se manjine pri tome ne spominju poimence. Austrija je obvezana da pravila iz tih članaka prihvati kao svoje temeljne zakone, kojima se neće protiviti nijedan njezin zakon, propis, ni službeni postupak (čl. 62).

Međutim, u tim člancima ne nalazimo samo odredbe posvećene manjinama, odnosno njihovim pripadnicima, već i pravila o općoj zaštiti prava čovjeka. Neka su od tih prava dana svim stanovnicima Austrije, a neka samo njezinim državljanima, pa se zato u samom ugovoru određuju osobe koje imaju pravo na austrijsko državljanstvo. To su bile osobe koje su na dan stupanja na snagu Mirovnog ugovora imale prebivalište (pertinenza) na austrijskom području, a koje nisu državljanjani druge države (čl. 64), ali i sve osobe rođene na austrijskom području, koje rođenjem ne stječu drugo državljanstvo (čl. 65).

Svi stanovnici Austrije, bez obzira na razlike u porijeklu, narodnosti, jeziku, rasi ili vjeri, trebali su uživati potpunu zaštitu života i osobne slobode. Garantirana im je bila i sloboda vjere i privatno i javno vršenje vjerskih obreda, ukoliko time nisu ugrožavali javni poredak i dobre običaje (čl. 63).

Austrijski državljani svih rasa, jezika i vjera trebali su biti jednaki pred zakonom i uživati jednaka građanska i politička prava. Posebno je bilo naglašeno da im razlike u vjeri ne smiju šteti pri prijemu u javne službe ili pri obavljanju raznih zanimanja (st. 1. i 2, čl. 66).

Navedena pravila zabranjuju diskriminaciju među austrijskim državljanima u uživanju pojedinih prava čovjeka, zbog njihove pripadnosti nekoj rasi ili vjeri ili zbog upotrebe nekog jezika. I ta pravila pružala su, dakle, zaštitu austrijskim državljanima koji su pripadali rasnim (narodnim), jezičnim i vjerskim manjinama. Međutim, dalje nailazimo na pravila koja su posebno namijenjena zaštiti prava manjina, iako se one u svima ne spominju. Tako se zabranjuje svako ograničavanje slobodne upotrebe bilo kojeg jezika u privatnom životu i poslovnim odnosima, u štampi, u publikacijama i na javnim skupovima (st. 3, čl. 66). Austrijskim građanima koji ne govore službenim, njemačkim jezikom moraju se pružiti odgovarajuće olakšice da bi mogli na svom jeziku usmeno i pismeno istupati pred sudovima (st. 4, čl. 66). U gradovima i kotarima u kojima u znatnom broju žive austrijski državljani čiji jezik nije njemački, pružit će se odgovarajuće olakšice da bi se njihovoj djeci u osnovnoj školi osigurala nastava na njihovu jeziku. Austrijska je vlada i u takvim školama smjela uvesti obvezatno učenje njemačkog jezika (st. 1, čl. 68).

Konačno, u nekim se odredbama izričito spominju manjine ili njihovi pripadnici. S austrijskim državljanima, pripadnicima etničkih, vjerskih ili jezičnih manjina moralo se postupati na isti način kao i s drugim građanima te zemlje, svi su oni morali imati iste pravne i stvarne garancije. Posebno je istaknuto pravo pripadnika manjina da »o svom trošku podignu, upravljaju i nadziru dobrotvorne, vjerske ili društvene ustanove, škole i druge obrazovne ustanove, s pravom da u njima slobodno upotrebljavaju svoj jezik i da ispovijedaju svoju vjeru« (čl. 67). U gradovima i kotarima u kojima u znatnom broju žive austrijski državljani pripadnici etničkih, vjerskih ili jezičnih manjina, tim se manjinama mora osigurati pravedno sudjelovanje u korištenju sredstava državnih, gradskih i drugih budžeta namijenjenih obrazovanju, vjeri ili dobrotvornim svrhama (st. 2, čl. 68).

U vezi s navedenim odredbama o pravima manjina, Senžermenski ugovor, kao i drugi ugovori Versajskog sistema zaštite manjina, daje određena prava organima Lige naroda u mijenjanju tih odredaba i u nadzoru nad njihovim izvršavanjem od strane obvezane države (čl. 69).

U okviru ovog rada ne može se ulaziti u kritički prikaz sistema zaštite manjina iz vremena Lige naroda, ali s obzirom na Senžermenski ugovor i zaštitu Hrvata i Slovenaca u Austriji, možemo ustvrditi da je obim zajamčenih prava bio malen, a da ni ona nisu našim manjinama bila u Austriji osigurana (upotreba jezika u sudstvu, manjinske škole, zabrana diskriminacije). Sistem nadzora Lige naroda nad ispunjavanjem austrijskih obveza pokazao je svoju neefikasnost u slučaju žalbe Slovenaca zbog načina provođenja popisa stanovništva, kad su isti organi protiv čijeg ponašanja je bila uložena žalba, bili pozvani da daju mišljenje o opravdanosti slovenske žalbe.¹

S obzirom da je 15. 5. 1955. zaključen Državni ugovor o uspostavljanju nezavisne i demokratske Austrije (dalje: Državni ugovor), i da u njemu postoje odred-

¹ Općenito o provođenju odredaba Senžermenskog ugovora o manjinama: Memorandum on the Rights of the Slovene and Croat Minorities in Austria (1949), str. 5-10.

be o općoj zaštiti prava čovjeka (čl. 6. i 8.) i posebna pravila o zaštiti prava slovenske i hrvatske manjine (čl. 7), postavlja se pitanje valjnosti i primjenjivosti odredaba Senžermenskog ugovora o manjinama. Ne postoji, naime, nikakav instrument, nikakva jasna izjava stranaka Senžermenskog ugovora o tome da on bilo u cjelosti, bilo njegove odredbe o manjinama nisu više na snazi. Kako je trebalo odgovoriti na pitanje valjanosti svih predratnih instrumenata o zaštiti manjina, Ekonomsko i socijalno vijeće Ujedinjenih naroda zatražilo je od Glavnog tajnika da izradi studiju, u kojoj će proučiti da li su ti predratni instrumenti još na snazi »barem utoliko što bi oni određivali među državama ugovornicama prava i obveze, čije bi postojanje bilo nezavisno od njihovog garantiranja od strane Lige naroda.«²

Glavni tajnik je studiju izradio,³ ali Ujedinjeni narodi o tvrdnjama iz te studije o predratnim instrumentima o zaštiti manjina nikad nisu donjeli konačni zaključak. Pojedinačnom analizom u studiji je utvrđeno da je većina tih instrumenata prestala vrijediti. Za neke ugovore je utvrđeno da bi, u skladu s pravilima međunarodnog prava o ugovorima, i dalje morali biti smatrani dijelom pozitivnog prava. Muđutim, za cijeli sistem zaštite manjina iz vremena Lige naroda redaktori studije su tvrdili da više nije na snazi, zbog bitno promijenjenih okolnosti prema vremenu u kojem je uspostavljen i u kojem je djelovao.

Kako, dakle, nema mjerodavne međunarodne odluke o predratnim ugovornim odredbama o zaštiti manjina, preostaje da se o sudbini čl. 62—69. Senžermenskog ugovora sudi na temelju općih pravila međunarodnog prava o prestanku ugovora. Moramo, međutim, odmah napomenuti, da raspravu o tom pitanju smatramo važnom ne samo zato što je sa stanovišta međunarodnog prava sudbina tih odredaba nejasna, već i zato što su ona i danas dio austrijskog ustavnog prava, kao i zato što se razni austrijski izvori (uključujući predstavnike gradišćanskih Hrvata) često pozivaju na te odredbe.

Mnoge okolnosti u vezi sa Senžermenskim ugovorom pružaju osnovu da se zaključi kako su odredbe o zaštiti manjina (neovisno od sudbine drugih dijelova tog Ugovora) prestale vrijediti.⁴ Najznačajnije su izbijanje rata i nestanak Lige naroda, temelja predratnog sistema zaštite manjina.⁵ Spomenuta studija Glavnog tajnika tvrdi da je u pregovorima o mirovnim ugovorima nakon drugog svjetskog rata stav saveznika bio da su predratni ugovori već tada bili prestali vrijediti, a takav stav su navodno imali i pregovarači o austrijskom Državnom ugovoru u odnosu na Senžermenski mirovni ugovor.⁶ Drugačiji je, međutim, stav same Austrije. U svom izvještaju Odboru za uklanjanje diskriminacije, podnesenom 2. 8. 1973,

² Vidi: Yearbook of the United Nations 1947—48, str. 582.

³ Dokument Ujedinjenih naroda E/CN.4/367.

⁴ Zanimljivo je ukazati na Memorandum vlade FNRJ zamjenicima ministara vanjskih poslova o teritorijalnim i drugim klauzulama ugovora s Austrijom (1948), u kojem se traži da Austrija ispuní svoje obveze iz Senžermenskog mirovnog ugovora u vezi s povratom Jugoslavijski predmeta od kulturne vrijednosti, str. 11 i 14.

⁵ Iz rasprave o eventualnoj današnjoj valjanosti odredaba Senžermenskog ugovora o manjinama svakako treba izostaviti čl. 69, u kojem se daju neka prava Ligi naroda. Taj je članak, na temelju naknadne nemogućnosti izvršenja, zbog propasti Lige naroda, svakako prestao vrijediti. U taj bi se zaključak moglo posumnjati jedino da su Ujedinjeni narodi preuzeli funkcije Lige na temelju predratnih instrumenata o zaštiti manjina, ali oni to nisu željeli učiniti. Vidi: M. Bartoš, Međunarodno javno pravo, I knjiga, Beograd 1954, str. 434.

⁶ E/CN.4/367, str. 64 i 67.

među međunarodnim ugovorima koji se odnose na pravni položaj manjima u toj zemlji, Austrija navodi i Senžermenski ugovor.⁷

Ako bismo i zaključili da odredbe Senžermenskog mirovnog ugovora nisu derogirane, postavlja se pitanje njihove primjene na gradišćanske Hrvate, nakon što je zaključen Državni ugovor. Taj je Ugovor, naime, *lex posterior* u odnosu prema Senžermenskom ugovoru, a s obzirom da izričito uređuje položaj Hrvata i Slovenaca, on je *lex specialis* prema Senžermenskom ugovoru, koji se odnosi općenito na manjine u Austriji. Međutim, pitanje je, da li samo zato što je Državni ugovor kasniji ugovor, i zato što se odnosi izričito na Hrvate, on u potpunosti zamjenjuje ranije ugovorne odredbe. Moglo bi se, naime, braniti i gledište da za pojedina pitanja u vezi s manjinama, koja nisu precizno, izričito rješavana u novom ugovoru, vrijede i dalje stare ugovorne odredbe. Tako npr. Senžermenski ugovor izričito obvezuje Austriju da u gradovima i kotarima gdje žive pripadnici manjina izdvoji pravedan dio budžetskih sredstva namijenjenih obrazovanju, vjerskim i dobrotvornim svrhama, i da ga dade manjinama (st. 2, čl. 68). S druge strane, uređenje manjinskih pitanja u oba ugovora se ni prostorno ne poklapa. Senžermenski ugovor donosi pravila o položaju svih manjina u cijeloj Austriji, a Državni ugovor uređuje položaj Slovenaca i Hrvata samo u tri austrijske zemlje: Koruškoj, Štajerskoj i Gradišću. Na veliki broj Hrvata u Beču ne bi se mogle primijeniti odredbe Državnog ugovora, ali bi bona fide izvršenje nekih odredaba Senžermenskog ugovora tražilo određena prava za pripadnike naših manjina i izvan zemalja u kojima žive ostali naši sunarodnjaci u Austriji. Tako bi npr. po st. 4, čl. 66. Senžermenskog ugovora Hrvat i u Beču mogao tražiti pravo da pred sudom istupa na hrvatskom jeziku. Konačno, s obzirom da krug ugovornica Senžermenskog i Državnog ugovora nije jednak, moglo bi se, iako bez mnogo opravdanja s obzirom na prirodu odredaba o zaštiti manjina, tvrditi da je Austrija obvezana odredbama Senžermenskog ugovora o zaštiti manjina u odnosu prema onim državama koje nisu stranke Državnog ugovora iz 1955. godine.

Zaključci o mogućnosti današnje primjene odredaba Senžermenskog ugovora na pravni položaj Hrvata u Austriji i pored postojanja kasnijeg ugovora, koji izričito regulira položaj Hrvata u Austriji, nisu naročito uvjerljivi. Međutim, već je rečeno da je mogućnost zaključka o današnjoj neposrednoj primjenjivosti odredaba Senžermenskog ugovora na Hrvate u Austriji, samo jedan od razloga što se o odredbama iz tog Ugovora ne usuđujemo govoriti kao o derogiranom pravu. Naime, odredbe o manjinama iz čl. 62—69. Senžermenskog ugovora integralni su dio Saveznog austrijskog ustava koji je danas na snazi! Moramo se podsjetiti na već spomenuti čl. 62. Senžermenskog ugovora, koji je obvezivao Austriju da odredbe V odsjeka III dijela (tj. čl. 62—69) Senžermenskog ugovora prizna kao svoj »temeljni zakon«. Izvršavajući tu svoju međunarodnu obvezu, Austrija je taj odsjek Senžermenskog ugovora 1920. godine unijela u svoj Ustav, a taj Ustav, u obliku kako je revidiran 1929. godine, današnji je Ustav Austrije. Pri tome se u Ustavu ne navodi tekst čl. 62—69. Senžermenskog ugovora, nego se Ustav poziva na V odsjek III dijela tog Ugovora, čime Austrija pokazuje da su te odredbe još uvijek njene međunarodne obveze.⁸

⁷ Dokument Ujedinjenih naroda CERD/C/R.50/Add. 6, str. 7—9.

⁸ Vidi: st. 1, čl. 149. Saveznog austrijskog ustava; The Austrian Federal Constitution, prijevod: Ch. Kessler, Beč 1970, str. 82.

Uz već spomenuti austrijski službeni stav, da odredbe Senžermenskog ugovora još uvijek uređuju položaj manjina u Austriji, takvo mišljenje nalazimo u različitim drugim austrijskim izvorima. Takav je osobni stav predstavnika Austrije na »Seminaru Ujedinjenih naroda o unapređenju i zaštiti ljudskih prava nacionalnih, etničkih i drugih manjina« (Ohrid, 1974), Klause Berchtolda⁹ i najistaknutijeg austrijskog pisca o manjinskim pitanjima, Theodora Veitera.¹⁰ Za nas je najznačajnije to što se i predstavnici gradišćanskih Hrvata, koji nastoje što bolje dokumentirati svoje zahtjeve za zaštitu i pomoć manjini, pozivaju na taj predratni Ugovor. Tako I. Müller piše: »U budućnosti će biti potrebno jače financijsko podupiranje naših organizacija od strane države i zemlje, kako to prepisuje državni ugovor od St. Germaina«.¹¹ Konačno, na Senžermenski ugovor se pozivaju i pojedinci, pripadnici manjina u traženju zaštite svojih prava pred nacionalnim i međunarodnim institucijama.¹²

Iz svega što je rečeno o statusu odredaba Senžermenskog ugovora i njihova odnosa prema Državnom ugovoru iz 1955. možemo zaključiti slijedeće: a) u svim pitanjima zaštite hrvatske manjine u Austriji koja su rješavana Državnim ugovorom, moraju se primjenjivati odredbe tog Ugovora, b) u svim pitanjima zaštite Hrvata u Austriji koja nisu rješavana Državnim ugovorom, primjenjuju se odredbe Senžermenskog ugovora, jer su one u Austriji na snazi kao dio austrijskog Saveznog ustava.

2. Državni ugovor o uspostavljanju nezavisne i demokratske Austrije

Državni ugovor je zaključen 15. 5. 1955, a stupio je na snagu 27. srpnja iste godine.¹³ Uz Austriju i četiri velike sile pobjednice, stranke su mu još sedam država, među kojima je i Jugoslavija.¹⁴

Pored odredaba o zaštiti manjina, u Ugovoru nalazimo i pravila o općoj zaštiti prava čovjeka i zabrani diskriminacije. Austrija se obvezuje da poduzme sve potrebne mjere kako bi svim osobama pod svojom jurisdikcijom osigurala uživanje prava čovjeka i osnovnih sloboda. U te slobode moraju biti uključene i slobode: izražavanja, štampe i publikacija, vjerskih obreda, političkog uvjerenja i javnih skupova. U uživanju tih prava i sloboda ne smije biti razlikovanja s obzirom na rasu, spol, jezik ili vjeru (st. 1, čl. 6). Za razliku od tih prava, koja se odnose na svaku osobu pod jurisdikcijom Austrije, pravo na jednako i opće pravo glasa, kao i pravo da se bude izabran u javnu službu, pripada samo austrijskim građanima. I pri vršenju tih prava ne smije biti diskriminacije (čl. 8).

⁹ United Nations Seminar on the Promotion and Protection of Human Rights of National, Ethnic and other Minorities, Ohrid, Yugoslavia, 25 June — 8 July 1974, Working Paper prepared by Dr. Klaus Berchtold, Head of Department Federal Chancellery Austria, WP/8, str. 4.

¹⁰ T. Veiter, Pravni status hrvatske narodne grupe u Austriji — de iure i de facto, Symposium croaticon — Gradišćanski Hrvati, Beč 1974, str. 92, 93. Vidi isti: Das Recht der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich, Wien 1970, str. 512.

¹¹ I. Müller u Hrvatskim novinama, br. 21, od 24. 5. 1974.

¹² Vidi predmet: ISOP against AUSTRIA, Decision of 8th March 1962, Yearbook of the European Convention on Human Rights, 1962, str. 112.

¹³ Vidi: Nations Unies, Recueil des Traités, vol. 217, str. 223.

¹⁴ Vidi: Treaties in Force, A List of Treaties and Other International Agreements of the United States in Force on January 1, 1971, str. 268.

St. 2, čl. 6 sadrži obvezu Austrije da ni sadržajem svojih zakona, ni njihovom primjenom ne dovede do diskriminacije među osobama austrijskog državljanstva »na temelju njihove rase, spola, jezika ili vjere, bilo s obzirom na njihove osobe, imovinu, posao, poslovni ili financijski interes, pravni položaj, politička ili građanska prava ili bilo koje drugo pitanje«.

Ovako široke garancije prava čovjeka i zabrane diskriminacije eliminiraju potrebu da se u tim pitanjima na položaj Hrvata u Austriji primjenjuju odredbe Senžermenskog ugovora. Pri tome se mora posebno ukazati na generalnu klauzulu st. 1, čl. 6, po kojoj se svim osobama pod jurisdikcijom Austrije, bez ikakve diskriminacije, osiguravaju prava čovjeka i osnovne slobode. Dalje se u toj odredbi posebno izdvajaju neke osnovne slobode, ali stvarni sadržaj te generalne klauzule moramo tumačiti u skladu s tadašnjim shvaćanjima o tim pravima i slobodama. Ona su bila izražena u već usvojenoj Općoj deklaraciji o pravima čovjeka i drugim dokumentima Ujedinjenih naroda, organizacije u koju je Austrija, upravo na temelju zaključivanja Državnog ugovora željela ući (str. 7. preambule Državnog ugovora).

Čl. 7. nosi naslov »Prava slovenske i hrvatske manjine«. Evo njegova sadržaja:

»1. Austrijski državljani slovenske i hrvatske manjine u Koruškoj, Gradišću i Štajerskoj uživati će ista prava, uz jednake uvjete, kao svi ostali austrijski državljani, uključujući pravo na vlastite organizacije, sastanke i štampu na vlastitom jeziku.

2. Oni imaju pravo na osnovnu nastavu na slovenskom ili hrvatskom jeziku i razmjerni broj vlastitih srednjih škola; s tim u vezi školski nastavni planovi bit će revidirani i odsjek nadzorništva za nastavu bit će osnovan za slovenske i hrvatske škole.

3. U upravnim i sudskim kotarima Koruške, Gradišća i Štajerske, gdje se nalazi slovensko, hrvatsko ili mješovito pučanstvo, slovenski ili hrvatski jezik bit će prihvaćen kao službeni jezik uz njemački. U takvim kotarima bit će topografsko nazivlje i natpisi na slovenskom ili hrvatskom jeziku baš kao i na njemačkom.

4. Austrijski državljani slovenske ili hrvatske manjine u Koruškoj, Gradišću i Štajerskoj sudjelovat će u kulturnom, upravnom i sudskom ustrojstvu na tim područjima uz jednake uvjete s ostalim austrijskim državljanima.

5. Bit će zabranjena djelatnost organizacija kojima je cilj da liše hrvatsko i slovensko pučanstvo njihova manjinskog značaja ili prava.«

U sadržaju čl. 7. moramo razlikovati dvije grupe odredaba:

a) St. 1. sadrži pravilo koje znači samo primjenjivanje odredaba o pravima čovjeka na austrijske državljane slovenske i hrvatske manjine. Pripadnicima manjina garantira se »ista prava, uz jednake uvjete« kao svim ostalim austrijskim državljanima. Iako se ne kaže izričito o kojim se pravima radi, očito je da se radi o »pravima čovjeka i osnovnim slobodama«, čije se osiguranje svim austrijskim državljanima obećaje u članku što prethodi čl. 7. Samo kao primjer prava koja moraju uživati Slovenci i Hrvati navode se neka prava, koja se često uskraćuju manjinama: »pravo na vlastite organizacije, sastanke i štampu na vlastitom jeziku«. To ne znači da bi pripadnicima manjina moglo biti uskraćeno uživanje drugih prava i sloboda koje spominje čl. 6: slobode izražavanja mišljenja i slobode vjeroispovijesti ili slobode političkog uvjerenja. Moramo se, međutim, pod-

sjetiti, da i čl. 6. navodi neka prava čovjeka samo radi primjera, te stoga zaključujemo da st. 1, čl. 7. zapravo znači priznavanje slovenskoj i hrvatskoj manjini svih prava i sloboda čovjeka iz Opće deklaracije o pravima čovjeka. Ukoliko Austrija pristupi Paktovima o pravima čovjeka, i kad oni stupe snagu, prepadnici manjina bit će, na osnovi st. 1, čl. 7, izjednačeni sa svim austrijskim državljanima u uživanju svih prava i sloboda iz Paktova.

b) Za razliku od prava navedenih pod a), koja bi svim pripadnicima hrvatske i slovenske manjine pripadala i da nisu posebno spomenuta u čl. 7, zato što se radi o austrijskim državljanima, st. 2., 3. i 4. donose odredbe o posebnim pravima tih dvaju manjina.

Do ugovaranja posebne zaštite slovenske i hrvatske manjine došlo je zato što nije bilo udovoljeno jugoslavenskom zahtjevu da se slovenski dijelovi Koruške i Štajerske pripoje Jugoslaviji. Uz taj svoj neopozivi zahtjev, Jugoslavija je predlagala dvije moguće solucije za zaštitu gradišćanskih Hrvata od daljnje germanizacije. Prva je bila davanje hrvatskoj manjini »posebnog statuta koji bi im jamčio nacionalna prava«. Druga je mogućnost bila zamjena pučanstva: preseljavanje gradišćanskih Hrvata u Jugoslaviju, u zamjenu za iseljenje njemačkog stanovništva što bi nužno ostalo u novim jugoslavenskim granicama (pripajanjem dijelova Koruške i Štajerske).¹⁵ Kako nije udovoljeno našim zahtjevima za pripajanjem dijela predratnog austrijskog teritorija, za obje manjine je postalo moguće jedino rješenje ugovaranjem posebnih pravila o njihovoj zaštiti u Austriji.

Jugoslavenski zahtjevi prema susjednoj državi nisu bili izneseni zbog naše želje za tuđim teritorijama, niti radi kažnjavanja Austrije za sudjelovanje njenog stanovništva u nacističkoj armiji na jugoslavenskom tlu, već zbog želje da naši sunarodnjaci, Slovenci i Hrvati, zauvijek prestanu biti izloženi germanizaciji, i uđu u zajedničke državne granice s većinom svojih naroda. Naši zahtjevi nisu imali podrške velikih sila, pa je zaštita naših manjina prepuštena Austriji, koju su saveznici obvezali odredbama njenog Državnog ugovora.

Neshvatljivo je, međutim, kako pored te poznate povijesti čl. 7. i nazivanja zaštićenih manjina »slovenskom i hrvatskom manjinom«, austrijski službeni predstavnici ponekad negiraju postojanje nacionalnih manjina u Austriji. Tako je austrijski predstavnik u Odboru za uklanjanje rasne diskriminacije u dva navrata izjavio da u Austriji nema nacionalnih ili etničkih, odnosno rasnih, već samo vjerskih i jezičnih manjina!¹⁶

Da bi se umanjilo značenje austrijskih međunarodnih obveza prema manjinama, u austrijskom izvještaju Odboru za uklanjanje rasne diskriminacije, od 2. 8. 1973, ističe se da prema zadnjem popisu pučanstva (od 1971. godine) samo 0,69 % ukupnog stanovništva Austrije pripada slovenskoj i hrvatskoj manjini.¹⁷ Pored

¹⁵ Vidi: Memorandum of the Government of the Federal People's Republic of Yugoslavia on the Slovene Carinthia, the Slovene frontier areas of Styria and the Croats of Burgenland (1947), str. 7, 8.

¹⁶ Vidi: Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, General Assembly Official Records, Twenty-Ninth Session, Supplement No. 18 (A/9618), str. 35, par. 135, str. 36, par. 137. Za razliku od te izjave, austrijski predstavnik na Seminaru u Ohridu napisao je u svom referatu: »pravno priznate manjine u Austriji su Slovenci i Hrvati«, Berchtold, o. c., str. 1.

¹⁷ Dokument CERD/C/R.50/Add. 6, str. 7.

toga se naglašava da te dvije manjine žive u samo tri od devet austrijskih zemalja, te da nijedna od njih ne nastanjuje cjelovita, odijeljena područja.

Navedeni postotak Hrvata i Slovenaca sumnjivo je malen; međutim, broj pripadnika manjina nema utjecaja na obveze Austrije na temelju Državnog ugovora. Austrija je preuzela većinu obveza prema Slovencima i Hrvatima u onim zemljama u kojima oni žive, tj. u Koruškoj, Štajerskoj i Gradišću, neke obveze samo u onim upravnim i sudskim kotarima u kojim živi slovensko, hrvatsko ili mješovito pučstvo, a obvezu da zabrani djelatnost organizacija kojima je cilj odnarođivanje pripadnika manjina na području cijele Austrije. Nijedno pravo manjina nije veza no ni uz kakve apsolutne ili relativne brojeve pripadnika manjina, bilo u pojedinoj zemlji, bilo u pojedinom upravnom ili sudskom kotaru.¹⁸ Do takvog su zaključka došli i članovi Odbora za uklanjanje rasne diskriminacije prilikom razmatranja izvještaja Austrije.¹⁹

U novije vrijeme često se pokreće pitanje posebnog popisa stanovništva, ili samo popisa pripadnika manjina, u vezi s dužnosti Austrije da izvrši svoje obveze na temelju Državnog ugovora. Postoji bojazan da je svrha popisa da se dokaže kako je broj pripadnika manjina vrlo malen, a sumnja se i da bi uvjeti popisivanja mogli biti takvi, da se raznovrsnim pritiscima dovede do iskazivanja nerealno malog broja Austrijanaca kao Hrvata ili Slovenaca. Nije ni potrebno isticati da je provođenje popisa s takvom svrhom i pod takvim uvjetima protivno duhu Državnog ugovora. Rezultati popisa koji bi iskazali znatno manji broj pripadnika manjina no u ranijim popisima ukazivali bi na presiju na austrijske građane da se ne izjašnjavaju kao pripadnici manjine, ali i na dvadesetgodišnje neizvršavanje austrijskih obveza, koje je dovelo do odnarođivanja dijela Hrvata i Slovenaca. Time bi Austrija potvrdila da je povrijedila svoju dužnost prema manjini — dužnost zaštite postojanja manjine, kako je naziva Berchtold.²⁰ Ta temeljna obveza Austrije proistječe iz cjeline čl. 7. Državnog ugovora, a posebno i iz st. 5, čl. 7.

Međutim, ma kako popis bio proveden, i ma kakvi bili njegovi rezultati, on ne može utjecati na postojanje austrijskih međunarodnopravnih obveza. Za utvrđivanje postojanja naših manjina, kako to točno kaže Veiter,²¹ bitan je bio popis stanovništva od 1951. godine, posljednji popis prije zaključenja Ugovora sa Austrijom. Relevantni su i podaci izneseni u jugoslavenskim zahtjevima saveznici, na temelju kojih je ugovorena zaštita manjina u Austriji.²² Konkretna današnje potrebe Slovenaca i Hrvata u školstvu, upravi, sudstvu, kulturi, sredstvima javnih informacija, itd., a u okvirima odredaba Državnog ugovora, mogu se utvrditi i bez posebnih popisa, na isti način kao što se slične potrebe utvrđuju kod većinskog naroda. Osim toga, sa svojim potrebama i slovenska i hrvatska manjina i te kako

¹⁸ O tretiranju tog pitanja u pripremama za zaključivanje Državnog ugovora vidi. D. Drušković, *Carinthian Slovenes, Some Aspects of their Situation 18 years after the signing of the Austrian State Treaty* (second completed edition), Ljubljana 1973, str. 20.

¹⁹ Dokument A/9618, str. 35, par. 135.

²⁰ Berchtold, o. c., str. 6.

²¹ Veiter, *Pravni status hrvatske narodne grupe u Austriji — de iure i de facto*, str. 103.

²² Vidi npr.: Annex No. 6 to the Memorandum of the Government of the Federative People's Republic of Yugoslavia on Slovene Carinthia, the Slovene frontier areas of Styria and the Croats of Burgenland (1947).

često upoznaje zemaljske i savezne organe vlasti putem podnesaka svojih organizacija.

Kao što je sa stanovišta međunarodnog prava neumjesno pozivanje na mali broj Hrvata i Slovenaca da bi se opravdalo neizvršavanje obveza prema Državnom ugovoru, tako su s istog gledišta neprihvatljive isprike Austrije za neispunjavanje svojih međunarodnih obveza koje se oslanjaju na nepostojanju internopravnih pravila za provođenje preuzetih međunarodnih obveza. Obveze Austrije na temelju Državnog ugovora su jasne i bezuvjetne. Nema nikakve recipročne obveze neke druge ugovornice prema Austriji, o izvršavanju koje bi moglo ovisiti ispunjavanje obveza Austrije. Isto tako u Ugovoru nisu nametnute nikakve dužnosti manjinama ili njihovim pripadnicima, ispunjavanje kojih bi moglo biti uvjet za izvršavanje obveza austrijske države.

Shvatljivo je da za provođenje nekih od obveza Austrije nisu dovoljna samo pravila Državnog ugovora, već da je nužno donjeti internopravne akte za njihovu provedbu. Zato je Jugoslavija i predlagala da se u samom Državnom ugovoru navedu zakoni potrebni za provođenje preuzetih austrijskih obveza prema manjinama, koje bi Austrija morala donjeti u određenom roku po stupanju Ugovora na snagu.²¹ Isto je tako razumljivo da se svi potrebni akti ne mogu donjeti neposredno nakon preuzimanja međunarodnopravnih obveza. Sporost zakonodavne procedure, materijalni razlozi, potreba da se i manjina i većina adaptira na nove propise i sl., mogu opravdano dovesti do odgađanja donošenja potrebnih akata unutrašnjeg prava, kao i do određene sporosti u njihovu provođenju. Međutim, sve te isprike i svi obziri prema sporosti u mijenjanju unutrašnjeg prava i navika ljudi postaju potpuno neprihvatljivi u slučaju u kojem je od preuzimanja obveza na temelju međunarodnog ugovora prošlo dvadeset godina! Donošenje zakona o provođenju jedne od obveza Austrije (st. 3, čl. 7) sedamnaest godina nakon zaključenja Državnog ugovora (1972. godine — o topografskim znacima u Koruškoj) i odustajanje od provođenja tog zakona zbog otpora jedne organizacije koja mora biti zabranjena po samom tom ugovoru (st. 5, čl. 7. i čl. 9.), ne mogu se kvalificirati nego kao kršenja preuzetih međunarodnopravnih obveza Austrije.

Da zaključimo: Austrija je po međunarodnom ugovoru obvezana na određene postupke prema manjinama Slovenca i Hrvata u okviru svog teritorija. Ona je te obveze morala početi izvršavati od časa kad je Državni ugovor stupio na snagu. Kršenje njenih međunarodnopravnih obveza predstavlja samo onemogućavanje manjinama da uživaju ugovorom zajamčena prava. Donošenje unutrašnjih propisa samo je jedan od uvjeta, ispunjavanje kojih može doprinjeti da bi manjine uživale garantirana prava (uz osiguravanje financijskih sredstava, osnivanje potrebnih organa, provođenje propisa, itd.). U nekim pitanjima zaista nema ni potrebe donošenja ni posebnih zakonskih, ni provedbenih propisa, da bi se manjini osigurala ugovorena prava (npr. za st. 1, čl. 7). Čak su i austrijski sudovi u nekim slučajevima presudili da je Državni ugovor self-executing ugovor, na temelju kojega

²¹ Predloženo je donošenje zakona o prilagođivanju upravnih granica kotara nacionalnom sastavu područja u Koruškoj, Gradišću i Stajerskoj, zakona o upotrebi slovenskog i hrvatskog jezika, zakona o slovenskim i hrvatskim školama, zakona o slovenskim i hrvatskim političkim, kulturnim, ekonomskim i sportskim organizacijama i zakona o slovenskim i hrvatskim javnim službenicima. Vidi: Memorandum on the Rights of the Slovene and Croat Minorities in Austria (1949), str. 11—18.

Hrvati i Slovenci neposredno stječu neka prava, tj. mogu se tim pravima koristiti, iako o njima ne postoje austrijski propisi koji provode odredbe Državnog ugovora.²⁴

U uvodu smo rekli da nije svrha ovog rada da se u njemu analizira provođenje i kršenje austrijskih međunarodnih obveza prema manjinama. Ipak, najvidentnija kršenja odredaba čl. 7. prema Gradišćanskim Hrvatima moramo iznijeti, jer su ona razlog pisanja ovog rada, kao i nekih stavova zauzetih u njemu.

St. 1, čl. 7. — U spomenici Hrvatskog kulturnog društva Saveznoj austrijskoj vladi i Zemaljskoj vladi Gradišća, od 1955. godine, konstatira se da su i prije zaključenja Državnog ugovora Hrvati u Gradišću imali pravo na vlastite organizacije, sastanke i štampu na vlastitom jeziku. Brojne aktivnosti naših sunarodnjaka dokazuju da im se ta prava i danas ne uskraćuju.

St. 2, čl. 7. — Mogućnost školovanja na materinjem jeziku jedan je od najvažnijih faktora očuvanja manjine. Austrija krši obveze iz Ugovora i u odnosu na osnovne i odnosu na srednje škole. Naime, nakon što su ukinuti viši razredi osnovne škole, dvojezična nastava postoji samo u prva četiri razreda školovanja djece. U daljnjem školovanju samo ponegdje djeca uče nekoliko sati hrvatskog jezika tjedno, ali nema ni govora o nastavi na hrvatskom u gimnazijama, tehničkim školama, ekonomskim akademijama i sl. Međutim, nepovoljno stanje u školovanju hrvatske djece na materinjem jeziku očituje se i u tome što se nastava i u nekim »dvojezičnim« školama vodi na njemačkom jeziku, u prevelikom broju učenika u razredima u kojima je nastava dvojezična, u uvođenju nastave hrvatskog jezika u srednjim školama tek po zahtjevu vrlo velikog broja učenika, u podjeli hrvatskih šaka na veći broj srednjih škola, što onemogućava uvođenje nastave hrvatskog jezika, u određivanju nepovoljnog vremena nastave hrvatskog kao neobaveznog predmeta, itd.

O ozbiljnosti posljedica neprovođenja st. 2, čl. 7 (posebno s obzirom na srednje škole) najrječitije govori T. Veiter: Opadanje hrvatske narodne grupe u Gradišću mora se dobrim dijelom pripisati toj očigledno namjernoj diskriminaciji i neizvršavanju Državnog ugovora.²⁵

St. 3, čl. 7. — Za razliku od Koruške, za koju su Saveznim zakonom od 1959. godine donesena (nezadovoljavajući) pravila o provođenju obveze iz st. 3. u odnosu na sudstvo, za Štajersku i Gradišće nema zakonskih odredaba o primjeni slovenskog, odnosno hrvatskog jezika. U austrijskom izvještaju Odboru za uklanjanje rasne diskriminacije napominje se da se u praksi primaju podnesci na hrvatskom jeziku,²⁶ a Veiter zaključuje da su Hrvati u pogledu upotrebe svog jezika u istom položaju kao i stranci — mogu se služiti tumačem!²⁷

Konstatirajući da se Savezni zakon od 1959. ne odnosi na Štajersku i Gradišće, kao ni na neke (šest) kotare u Koruškoj, austrijski izvještaj podsjeća da se i na ta područja primjenjuje st. 4, čl. 66. Senžermenskog mirovnog ugovora, po kojem se austrijskim građanima koji ne govore njemački mora osigurati »odgovarajuće olakšice« za korištenje svog jezika u sudu, bilo pismeno, bilo usmeno. Ta je tvrdnja

²⁴ Vidi: Yearbook of the European Convention on Human Rights, 1962, str. 114.

²⁵ T. Veiter, Pravni status hrvatske narodne grupe u Austriji — de iure i de facto, Symposium croaticon »Gradišćanski Hrvati«, Sveučilište Beč, 1973—10—27, str. 10.

²⁶ CERD/C/R.50/Add. 6, str. 10.

²⁷ Veiter, Pravni status..., Symposium croaticon »Gradišćanski Hrvati«, Sveučilište Beč, 1973—10—27, str. 10.

točna, ali, navedena odredba Senžermenskog ugovora daje pripadnicima manjina slabiju zaštitu od one iz st. 3, čl. 7. Državnog ugovora. Državnim ugovorom se, naime, jezici manjina u potpunosti izjednačuju s njemačkim (moraju biti prihvaćeni kao službeni jezik), a mogu se upotrebljavati bez obzira da li se stranka služi njemačkim. Naprotiv, po Senžermenskom ugovoru predviđaju se samo »odgovarajuće olakšice«, i to samo za one pripadnike manjina koji se ne služe njemačkim jezikom.

Hrvatski jezik se ne primjenjuje kod upravnih vlasti, tvrdi Veiter, a čak i u potpuno hrvatskim općinama, gdje se, razumljivo, u općinskom savjetu govori hrvatski, sve se odluke moraju izdavati na njemačkom.²⁸

Nema propisa o topografskim nazivima na hrvatskom jeziku, a ni natpisa na putokazima niti na ulazu u potpuno hrvatska mjesta. Hrvatskih naziva nema ni na zemljopisnim kartama.

St. 4, čl. 7. — Odredbu ovog stavka čl. 7. nadopunja spomenuta odredba st. 2 čl. 68. Senžermenskog ugovora, koja obvezuje Austriju da manjinama osigura raspolaganje pravednim dijelom budžetskih sredstava namijenjenih obrazovnim, vjerskim i dobrotvornim svrhama.

I nota Saveznog sekretarijata za vanjske poslove SFRJ, od 29. 10. 1974.²⁹ i hrvatske kulturne organizacije u Gradišću ističu nedovoljnu materijalnu pomoć kulturnim društvima i ustanovama gradišćanskih Hrvata. Manjinama se onemogućava da dobiju vlastiti televizijski program.

Zanimljiva je konstatacija Veitera, da se financijska pomoć namijenjena manjinama dijeli između organizacija nacionalno svjesnih gradišćanskih Hrvata i onih hrvatskih grupa koje se zalažu za asimilaciju, a da se stipendije Saveznog ministarstva za nastavu i umjetnost, namijenjene manjinama, dodjeljuju udruženjima i grupama čiji je cilj asimilacija i nestanak Hrvata u Austriji.³⁰

St. 5, čl. 7. — Već je spomenuto da se zaštita manjina iz ovog stavka odnosi na cijelu Austriju, a ne samo na tri zemlje u kojima žive manjine, i to kako na organizacije sastavljene od pripadnika većinskog naroda, tako i na organizirana nastojanja nekih pripadnika manjina da dovedu do odnarođivanja svojih sunarodnjaka. Organizacije koje djeluju protiv jedne manjine (Slovenaca), znače neposrednu opasnost i prijetnju i očuvanju druge manjine (Hrvata).

U vezi s ovom odredbom čl. 7. treba podsjetiti i na čl. 9. Državnog ugovora, koji zabranjuje da na austrijskom području postoje organizacije fašističkog karaktera.

3. *Mnogostrani ugovori o zaštiti prava čovjeka*

Rasprava o međunarodnopravnom položaju manjina u Austriji ne smije se temeljiti isključivo na razmatranju odredaba Senžermenskog mirovnog ugovora i Državnog ugovora. Na pravni položaj manjina odnose se i drugi ugovori koji sadrže posebne odredbe o manjinama, ali i instrumenti o općoj zaštiti prava čovjeka i zabrani diskriminacije. Iako se ne radi uvijek o ugovorima (npr. Opća de-

²⁸ Ibid, str. 11.

²⁹ Vidi: Vjesnik SSRNH od 31. 10. 1974.

³⁰ Veiter, *Pravni status...*, Symposium croaticon »Gradišćanski Hrvati«, Sveučilište Beč, 1973—10—27, str. 6 i 11.

klaracija o pravima čovjeka), njihovo značenje za položaj svake osobe, pa i pripadnika manjina je vrlo veliko.

Zabranu diskriminacije u uživanju prava čovjeka ne smije se shvatiti tako da se na temelju te zabrane svakoj ljudskoj osobi mora jamčiti svako pravo u istom obliku kao i drugim osobama. Takvo tumačenje zabrane diskriminacije zapravo bi dovodilo do diskriminacije u uživanju pojedinih prava. Zaista se ne bi moglo tvrditi da je postupljeno u skladu sa zabranom diskriminacije, kad bi se sva djeca koja govore različite materinje jezike prisiljavala da pohađaju nastavu na istom jeziku, ili kad bi se ljudima raznih vjeroispovijesti omogućilo da sudjeluju u vjerskim obredima jedne vjere. Prema tome, samo ispunjavanje načela zabrane diskriminacije dovodi do nužnog posebnog tretiranja u nekim pitanjima pripadnika manjina od ostalih građana. Za vjerske manjine to znači posebno uređivanje pitanja vjere, a za jezične manjine omogućavanje slobodne upotrebe njihova jezika u privatnom i javnom životu, itd.

Princip jednakosti ljudi i zabrane diskriminacije u više je navrata raspravljan pred Stalnim sudom međunarodne pravde i pred Međunarodnim sudom, a stavovi tih pravosudnih organa potvrđuju gornje zaključke o sadržaju zabrane diskriminacije. Tako je u savjetodavnom mišljenju o manjinskim školama u Albaniji rečeno: "...stvarna jednakost može zahtijevati raznovrsni postupak da bi se postigao rezultat koji uspostavlja ravnotežu među raznovrsnim situacijama",¹¹ a u sporu o Jugozapadnoj Africi sudac Tanaka je ustvrdio u svom odvojenom mišljenju: »Načelo jednakosti pred pravom traži da s onim što je jednako jednako postupamo, a s onim što je različito da se različito postupi.«¹²

U skladu sa svrhom ovog rada prikazat ćemo detaljnije one ugovore kojih je stranka i Austrija, pa su zbog toga od interesa za položaj Hrvata u Gradišću. Ipak, spomenuti treba i one ugovore koje Austrija nije prihvatila, jer kod nekih postoji vjerojatnost da će i Austrija ući u krug ugovornica.

a) Austrija je stranka Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, od 9. 12. 1948.¹³ Kao genocid u Konvenciji se kvalificiraju: ubojstvo ili nanošenje teške tjelesne ili duševne povrede članovima jedne narodne, etničke, rasne ili vjerske grupe, namjerno podržavanje takve grupe u životnim uvjetima koji trebaju dovesti do njenog potpunog ili djelomičnog uništenja; poduzimanje mjera koje su usmjerene na sprečavanje rađanja u okviru takvih grupa, prisilno premještanje djece jedne grupe u drugu. Da bi navedeni zločini bili smatrani genocidom, potrebno je da su »počinjeni u namjeri potpunog ili djelomičnog uništenja« jedne od navedenih grupa (čl. II). Ova Konvencija štiti, dakle, neka najosnovnija prava pripadnika manjina: pravo na život, slobodu od zlostavljanja, zaštitu obitelji i djece, odnosno garantira manjini kao cjelini zaštitu postojanja.

Genocid je po Konvenciji proglašen zločinom po međunarodnom pravu, bez obzira da li je izvršen u vrijeme mira ili u ratu (čl. I), a osobe koje na bilo koji

¹¹ Minority Schools in Albania, Advisory Opinion of April 6th, 1935, P. C. I. J., Series A/B, No. 64, str. 19.

¹² South West Africa Cases, Second Phase, Judgment, I. C. J., Reports, 1966, str. 313.

¹³ Pristupila je Konvenciji 19. 3. 1958. Stranka Konvencije je i Jugoslavija, Vidi: Multilateral Treaties in respect of which the Secretary-General Performs Depositary Functions, List of Signatures, Ratifications, Accessions etc. as at 31 December 1973, ST/LEG/SER. D/7, str. 71, Vjesnik Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, 1950, br. 2, str. 49.

način u njemu sudjeluju mogu biti kažnjene, bile one državni, javni službenici ili privatne osobe (čl. IV). Osobe okrivljene za djelo genocida bit će suđene pred nadležnim sudovima države na čijem su području djelo počinile (čl. VI). Konvencija je predvidjela i osnivanje međunarodnih krivičnih sudova, ali do danas oni nisu osnovani.

Države su preuzele obvezu da u svoja zakonodavstva unesu odredbe putem kojih se omogućuje provođenje Konvencije, a posebno obvezu da odredi kazne (čl. V). Za sve sporove koji bi među državama mogli izbiti u vezi s primjenom i tumačenjem Konvencije ugovorena je nadležnost Međunarodnog suda. Za razliku od nekih stranaka Konvencije, ni Jugoslavija, ni Austrija nisu dale rezervu na odredbu o nadležnosti Međunarodnog suda.

Prikazali smo Konvenciju o genocidu radi upotpunjavanja slike o pravilima međunarodnog prava koja štite manjine u Austriji, ali treba se nadati da ni njene odredbe, kao ni odredbe Konvencija Međunarodne organizacije rada o diskriminaciji u zaposlenju i zvanjima (od 1958.), kao ni one o politici zapošljavanja (od 1964.), neće biti povrijeđene u odnosu na Hrvate u njihovoj domovini Gradišću.³⁴

b) 4. 11. 1950. zaključena je u Rimu Evropska konvencija o očuvanju prava čovjeka i osnovnih sloboda.³⁵ Stranke su joj države članice Evropskog vijeća, a među njim i Austrija. U njoj se posebno ne štite manjine, ali se uživanje građanskih i političkih prava iz Konvencije jamči svim osobama pod jurisdikcijom stranaka Konvencije »bez diskriminacije na osnovama kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, narodno ili socijalno porijeklo, pripadnost jednoj narodnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.«

Vrijednost te Konvencije je u relativno efikasnom sistemu nadzora nad ponašanjem država u pitanjima riješenim Konvencijom. Osnovana je, naime, Evropska komisija za prava čovjeka, pred koju sve države stranke Konvencije mogu iznijeti prigovore protiv povreda Konvencije od strane neke države ugovornice. Kako Jugoslavija nije stranka Konvencije, zaštita naših manjina u Austriji ovisila bi o intervenciji neke druge ugovornice.

Međutim, Konvencija predviđa i mogućnost da se Komisiji obrate i svi pojedinci, grupe pojedinaca i nevladine organizacije, koji bi bili povrijeđeni postupkom jedne ugovornice. Takva predstavka može biti podnesena samo protiv onih država koje su posebnom deklaracijom pristale na tu djelatnost Komisije (st. 1, čl. 25). Austrija je to pravo dala Komisiji,³⁶ a ono je od strane pripadnika slovenske manjine već bilo iskorišteno.³⁷

Evropska komisija nastoji pronaći prijateljsku nagodbu stranaka. Ukoliko u tome ne uspije, o sporu konačno odlučuje Odbor ministara Evropskog vijeća ili Evropski sud za prava čovjeka. Sud može odlučivati samo u odnosu prema državama koje su prihvatile njegovu nadležnost. Međutim, spor može pred Sud iznijeti samo jedna od interesiranih država ili sama Komisija, a ne pojedinci. Austrija je prihvatila nadležnost Suda.

³⁴ I Austrija i Jugoslavija su ratificirale obje Konvencije. Vidi: International Labour Conventions, Chart of Ratifications, 1 January 1975.

³⁵ Vidi: Nations Unies, Recueil des Traités, vol. 213, str. 221.

³⁶ Vidi: Council of Europe, European Convention on Human Rights, Collected Texts (Fifth Edition), Strasbourg 1966, Section I.

³⁷ Vidi: Application No. 808/60; ISOP against AUSTRIA, Decision of 8th March 1962, Yearbook of the European Convention on Human Rights, 1962, str. 108-125.

c) Najznačajniji opći dokument o zaštiti prava čovjeka s gledišta zaštite manjina je Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, usvojena u Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 21. 12. 1965, a otvorena za potpisivanje 6. 3. 1966. U velikom broju stranaka tog ugovora nalaze se i Austrija i Jugoslavija.³⁰ U toj se Konvenciji zabranjuje rasna diskriminacija u pogledu velikog broja izričito navedenih prava čovjeka (čl. 5). Pri tome se izraz »rasna diskriminacija« definira široko, tako da Konvencija štiti od diskriminacije i etničke manjine. St. 1, čl. 1, glasi:

»U ovoj Konvenciji izraz »rasna diskriminacija« odnosi se na razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom porijeklu, koji imaju za svrhu ili rezultat da unište ili da ugroze priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uvjetima, prava čovjeka i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili na svakom drugom polju javnog života.«

Sama Konvencija, međutim, predviđa da će države, zbog osiguranja napretka i zaštite određenih rasnih ili etničkih grupa u uživanju prava čovjeka, kad okolnosti to zahtijevaju, donjeti posebne mjere na socijalnom, ekonomskom, kulturnom i ostalim poljima, koje se u tom slučaju neće smatrati diskriminacijom prema drugim grupama (st. 4, čl. 1. i st. 2, čl. 2.).

Države ugovornice su se obvezale da putem zakonskih i svih drugih mjera spriječe provođenje diskriminacije od strane državnih organa ili bilo koga drugoga pod njihovom nadležnošću. Isto će tako onemogućavati i svaku ideologiju o superiornosti rasa i rasnoj mržnji.

Za zaštitu od djela rasne diskriminacije Konvencija je, osim garancija u internom pravnom poretku država, predvidjela i zaštitu na međunarodnom planu. Međunarodni nadzor nad izvršavanjem obveza država iz Konvencije ostvaruje se, u prvom redu, kontrolom izvještaja koje države ugovornice moraju podnositi o svojim zakonskim, sudskim, upravnim i drugim mjerama, putem kojih se ostvaruju odredbe Konvencije (čl. 9.). Ti se izvještaji podnose za dvogodišnja razdoblja, ili na zahtjev posebnog Odbora što ga sastavljaju države ugovornice. Taj Odbor razmatra izvještaje, a može tražiti i naknadna obavještenja od podnosioca izvještaja. On sam podnosi godišnje izvještaje Općoj skupštini, a na temelju proučenih izvještaja država i dobivenih obavještenja može davati i preporuke Općoj skupštini.

Odbor ima i nadležnost posredovanja i mirenja u slučaju kad jedna ugovornica smatra da druga krši odredbe Konvencije. Sporove među državama o tumačenju i primjeni Konvencije može svaka od njih iznijeti pred Međunarodni sud, ukoliko se spor ne riješi putem pregovora ili po postupku što ga predviđa sama Konvencija (čl. 22.).

Države mogu posebnom izjavom prihvatiti i nadležnost Odbora da prima i razmatra saopćenja (žalbe) osoba ili grupa osoba o njenim postupcima koji su protivni obvezama po Konvenciji. Rezultat rada Odbora na temelju takvih saopćenja su njegove eventualne sugestije i preporuke zainteresiranoj državi i pojedincu (čl. 14). U malom broju država koje su prihvatile takvu nadležnost Odbora ne nalaze se ni Austrija, ni Jugoslavija.

³⁰ Vidi: Multilateral Treaties ..., str. 78.

Izveštaj Austrije Odboru za uklanjanje rasne diskriminacije doveo je do vrlo značajnih primjedbi članova Odbora u odnosu na austrijski stav prema manjinama.³⁹ Na osudu su naišle austrijske tvrdnje da u Austriji nema etničkih manjina, već samo vjerskih i jezičnih, kao i zakonska ograničenja preuzetih ugovornih obveza o upotrebi jezika manjina pred sudovima.⁴⁰ Pri raspravi o izvještaju Odbora u Općoj skupštini, Jugoslavija je taj najveći međunarodni forum upozorila na kršenja odredaba Državnog ugovora od strane Austrije, koja ujedno predstavljaju kršenja Konvencije o zabrani diskriminacije.

d) Među ugovorima o općoj zaštiti prava čovjeka koje Austrija do danas nije ratificirala, najznačajniji su Paktovi o pravima čovjeka, od 16. 12. 1966. I Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima zabranjuju svaku diskriminaciju u zaštiti prava čovjeka, pa i diskriminaciju na temelju rase, boje, jezika, vjere i nacionalnog porijekla. Međutim, u čl. 27. Pakta o građanskim i političkim pravima nailazimo na pravilo posvećeno manjinama:

»U državama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine, osobe koje pripadaju tim manjinama ne mogu biti lišene prava da imaju, zajedno s drugim članovima svoje grupe, svoj posebni kulturni život, da očituju i ispovijedaju svoju vlastitu vjeru ili da se služe svojim jezikom.«

Prava manjina formulirana su dosta općenito i neodređeno, tako da je Potkomisija za sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina Komisije za prava čovjeka Ujedinjenih naroda započela s proučavanjem načina ispunjavanja prava manjina prema čl. 27. Pakta.

I Pakt o građanskim i političkim pravima predviđa nekoliko oblika nadzora nad izvršavanjem obveza preuzetih od strane ugovornica. One moraju podnositi izvještaje o izvršavanju preuzetih obveza posebnom Odboru za prava čovjeka. Odbor će o pojedinom izvještaju podnositi izvještaj svim državama strankama. Osim toga, moći će uputiti »opće primjedbe« kako državama ugovornicama, tako i Ekonomskom i socijalnom vijeću.

Odbor ima i zadaću rješavanja međunarodnih sporova u vezi s izvršavanjem Pakta (posredovanje, mirenje), ali se ona odnosi samo na one države koje posebnom deklaracijom pristanu na takvu djelatnost Odbora.

Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima daje i pojedincu, čija prava krši jedna ugovornica, pravo da započne postupak pred Odborom za prava čovjeka. Taj postupak rezultira izradom gledišta Odbora, koje on dostavlja pojedincu i državi protiv čijeg se postupka on žalio. Paktovi još nisu stupili na snagu, ali do toga će vrlo brzo doći. Naime, Pakt o građanskim i političkim pravima prihvatilo je već 29 država, a Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima 30 država, a za stupanje svakog Pakta na snagu potrebno je da ga ratificira ili mu pristupi 35 država.⁴¹

Austrija do sada nije ratificirala Paktove, ali izgleda da ima namjeru da to učini. Ona je, naime, 10. 12. 1973., dakle već u toku dosta oštire rasprave s Jugoslavijom o manjinama potpisala oba Pakta i Fakultativni protokol.⁴²

³⁹ CERD/C/R.50/Add. 6, od 2. 8. 1973.

⁴⁰ Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, Gen. Ass. Off. Rec., Twenty-Second Session, Suppl. No. 18 (A/9618), str. 34—36.

⁴¹ Jugoslavija je ratificirala oba Pakta 29. 1. 1971, Službeni list SFRJ, br. 7/1971.

⁴² Multilateral Treaties ..., str. 88, 92, 95.

Manje je vjerojatno da će Austrija pristupiti Konvenciji o zabrani diskriminacije u prosvjeti, koja je zaključena 14. 12. 1960, a stupila je na snagu već 22. 5. 1962.⁴ Osim zabrane diskriminacije, ta Konvencija obvezuje države da priznaju »pravo članovima narodnih manjina da se bave vlastitim prosvjetnim aktivnostima, uključujući i održavanje škola, i da mogu, ovisno o prosvjetnoj politici svake države, upotrebljavati i podučavati svoj jezik...« (čl. 5.).

Najnoviji je ugovor iz te materije Međunarodna konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina apartheida, od 1973. Austrija još nije ratificirala tu Konvenciju, ali to je dosad učinilo samo šest država, tako da ona još nije na snazi.⁴

4. Završna napomena

Neprovođenje ugovornih obveza u odnosu prema manjinama u Austriji izaziva reakcije ne samo kod pripadnika manjina, nego i u jugoslavenskoj javnosti. Raznovrsne povrede Državnog ugovora, a posebno manifestacije nekih protuslovenskih organizacija u Koruškoj, dovele su i do razmjene nota između Jugoslavije i Austrije, u kojima Jugoslavija zahtijeva ispunjavanje prava što su ih Slovenci i Hrvati stekli po Državnom ugovoru.

U tim se raspravama postavlja pitanje opravdanosti i legitimnosti jugoslavenskog zanimanja i intervencija u prilog manjinama, a ponekad se tvrdi da se radi o miješanju u unutrašnje poslove susjedne zemlje. Ne osvrćući se na humane, ali vanpravne osnove interesa naše zemlje, moramo poreći takve zaključke na temelju samog Državnog ugovora o uspostavljanju Austrije. Položaj Jugoslavije prema Austriji, koja je preuzela obveze prema manjinama dvaju jugoslavenskih naroda, nije položaj nekog ugovorom nevezanog zaštitnika beneficijara tog Ugovora — manjina, već Jugoslavija ima status stranke tog Ugovora. Na temelju st. 1, čl. 37. Ugovora, kao članica Ujedinjenih naroda, ratnog saveza država, koja je 8. 5. 1945. bila u ratu s Njemačkom, Jugoslavija je pristupila Ugovoru već 28. 11. 1955.⁴ Kao sugovornica, Jugoslavija ima pravo tražiti od Austrije izvršavanje svih njezinih obveza na temelju Državnog ugovora. Njezino pravo da traži izvršavanje obveza Austrije prema manjinama samo je pojačano time što se radi o obvezama koje su nametnute Austriji umjesto drugih rješenja koja je predlagala Jugoslavija: pripajanja dijelova predratne Austrije Jugoslaviji i razmjene stanovništva. U tom nastojanju treba se poslužiti svim prijateljskim i diplomatskim sredstvima, ali ako ona ne bi dala rezultata, pravo je Jugoslavije da ispunjavanje obveza prema manjinama traži i drugim sredstvima mirnog rješavanja sporova.

Jedan od načina rješavanja sporova predviđa i sam Državni ugovor (čl. 34 i 35). Ugovoreno je da se svaki spor o tumačenju ili izvršenju Ugovora, koji ne bude riješen neposrednim diplomatskim pregovorima, podnosi četvorici šefova misija velikih sila u Beču. Svaki spor koji oni ne riješe u roku od dva mjeseca, ukoliko se stranke u sporu ne sporazume o nekom drugom načinu rješavanja, podnjet će se na zahtjev bilo koje stranke u sporu Komisiji sastavljenoj od po jednog pripadnika svake stranke i od trećeg člana, kojeg obje stranke spora biraju među

⁴ Službeni list SFRJ, Dodatak: Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, 1964, br. 4, str. 357.

⁴ Vidi: UN Monthly Chronicle, br. 2/1975, str. 29.

⁴ Vidi: Nations Unies, Recueil des Traités, vol. 226, str. 382.

državljanima neke treće zemlje. Ako u roku od mjesec dana stranke ne postignu sporazum o imenovanju trećeg člana, bilo koja od stranaka moći će zatražiti od Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda da izvrši to imenovanje. Odluke Komisije su konačne i obvezuju stranke.

Opisujući međunarodne instrumente na kojima se temelji međunarodnopravni položaj Hrvata u Austriji ukratko smo izložili i oblike međunarodnog nadzora nad izvršavanjem obveza ugovornica. Raznovrsne postupke mirnog rješavanja sporova mogu u nekim slučajevima pokrenuti države ugovornice (npr. kod Konvencije o zabrani rasne diskriminacije), ali ponekad i pojedinci, grupe pojedinaca i nevladine organizacije (npr. kod Evropske konvencije o pravima čovjeka). Uz sve te oblike rješavanja sporova pred posebnim organima stvorenim na temelju pojedinih ugovora o zaštiti prava čovjeka, u okviru svojih nadležnosti i o sporovima u vezi s manjinama mogli bi rješavati i redovni organi Ujedinjenih naroda: Opća skupština, Vijeće sigurnosti i Komisija za prava čovjeka.

Nameće se pitanje nadležnosti Međunarodnog suda. S obzirom da je za njegovu nadležnost potreban sporazum stranaka, moramo zaključiti da Međunarodni sud, bez posebnog sporazuma Jugoslavije i Austrije ne bi mogao rješavati eventualni spor o manjinskim pitanjima. Jugoslavija, naime, uopće nije dala izjavu o prihvatanju fakultativne klauzule o općoj nadležnosti Suda (čl. 36. Statuta Suda), a Austrija je prihvatila takvu nadležnost, ali izuzimajući sporove za koje su se stranke sporazumjele »da ih konačno i obvezujuće riješe primjenom drugih sredstava mirnog rješavanja sporova.«⁴ Kako je takvo rješavanje sporova predviđeno u Državnom ugovoru, čak kad bi Jugoslavija i prihvatila fakultativnu klauzulu, spor s Austrijom bi mogla iznijeti pred Međunarodni sud tek ako bi Austrija odustala od spomenute rezerve iz svoje deklaracije od 28. 4. 1971.

Sažetak

Pravila međunarodnog prava o pravnom položaju gradišćanskih Hrvata u Austriji

Prve norme međunarodnog prava koje se odnose na Hrvate u Austriji su opća pravila o zaštiti manjina u Mirovnom ugovoru zaključenom s Austrijom (Saint-Germain-en-Laye, 10. 9. 1919). Autor opširno raspravlja o pitanju eventualnog današnjeg važenja tih predratnih odredaba o zaštiti manjina, kao i njihove primjenjivosti na pravni položaj Hrvata u Gradišću. U traženju odgovora na ta pitanja za njega su bitna dva momenta: a) zaključivanje Državnog ugovora o uspostavljanju slobodne i nezavisne Austrije (Beč, 15. 5. 1955.), u kojem su sadržana posebna pravila o zaštiti prava slovenske i hrvatske manjine u Austriji; b) činjenica da su odredbe Senžermenskog mirovnog ugovora i danas dio Ustava Austrije (čl. 149, st. 1. Saveznog austrijskog ustava). Vodeći računa o tome, on zaključuje: a) u svim pitanjima zaštite hrvatske manjine u Austriji koja su rješavana Državnim ugovorom iz 1955., moraju se primjenjivati odredbe tog Ugovora; b) u pitanjima zaštite Hrvata u Austriji koja nisu rješavana Državnim ugovorom, primjenjuju se odredbe Senžermenskog ugovora, jer su one u Austriji na snazi kao dio austrijskog Saveznog ustava.

Uz odredbe o općoj zaštiti prava čovjeka i zabrani diskriminacije, austrijski Državni ugovor sadrži i posebna pravila o zaštiti slovenske i hrvatske manjine. Austrija je preuzela većinu obveza iz čl. 7. prema Slovencima i Hrvatima u onim zemljama u kojima oni žive, tj. u Koruškoj, Štajerskoj i Gradišću, neke obveze samo u onim upravnim i sudskim kotarima u kojima živi slovensko, hrvatsko ili mješovito pučanstvo, a obvezu da zabrani djelatnost organizacija kojima je cilj odnarođivanje pripadnika manjina, na području

⁴ Cour internationale de Justice, *Annuaire* 1974—1975, No. 29, str. 50.

cijeje Austrije. Nijedno pravo manjina nije vezano ni uz kakve apsolutne ili relativne brojeve pripadnika manjina, bilo u pojedinoj zemlji, bilo u pojedinom upravnom ili sudskom kotaru. (Do takvog su zaključka došli i članovi Odbora za uklanjanje rasne diskriminacije u Ujedinjenim narodima prilikom razmatranja izvještaja Austrije). Nije, stoga, jasno, kakav bi cilj, dopustiv prema Državnom ugovoru, mogla Austrija postići provođenjem posebnog popisa stanovništva, ili samo popisa pripadnika manjina, o čemu se u novije vrijeme mnogo govori. Postoji bojazan da je svrha popisa da se dokaže kako je broj pripadnika manjina vrlo malen, a sumnja se i da bi uvjeti popisivanja mogli biti takvi, da se raznovrsnim pritiscima dovede do iskazivanja nerealno malog broja Austrijanaca kao Hrvata ili Slovenaca. Rezultati popisa koji bi iskazali znatno manji broj pripadnika manjina no u ranijim popisima, ukazivali bi na presiju na austrijske građane da se ne izjašnjavaju kao pripadnici manjina, ali i na dvadesetgodišnje neizvršavanje austrijskih obveza, koje je dovelo do odnarođivanja dijela Hrvata i Slovenaca. Time bi Austrija potvrdila da je povrijedila svoju osnovnu dužnost prema manjinama — dužnost zaštite postojanja manjine. Ta temeljna obveza Austrije proistječe iz cjeline čl. 7. Državnog ugovora, a posebno i iz st. 5, čl. 7.

Međutim, ma kako popis bio proveden, i ma kakvi bili njegovi rezultati, on ne može utjecati na postojanje austrijskih međunarodnih obveza. Za utvrđivanje postojanja naših manjina bitan je bio popis stanovništva iz 1951., posljednji popis prije zaključenja Ugovora s Austrijom. Relevantni su i podaci izneseni u jugoslavenskim zahtjevima saveznicima, na temelju kojih je uspostavljena zaštita manjina u Austriji. Konkretno današnje potrebe Slovenaca i Hrvata u školstvu, upravi, sudstvu, kulturi, sredstvima javnih informacija, itd., a u okvirima odredaba Državnog ugovora, mogu se utvrditi i bez posebnih popisa, na isti način kao što se slične potrebe utvrđuju i kod većinskog naroda. Osim toga, sa svojim potrebama i slovenska i hrvatska manjina i te kako često upoznaju zemaljske i savezne organe vlasti putem podnesaka svojih organizacija.

Sa stanovišta međunarodnog prava, neprihvatljive su isprike Austrije za neispunjavanje svojih međunarodnih obveza koji se oslanjaju na nepostojanje internopravnih pravila za provođenje preuzetih međunarodnih obveza. Obveze Austrije prema manjinama na temelju Državnog ugovora jasne su i bezuvjetne. Ako za provođenje nekih od tih obveza nisu bila dovoljna pravila Državnog ugovora, Austrija je bila dužna da neposredno po njegovu stupanju na snagu donese internopravne akte za njihovu provedbu. Nedonošenje takvih pravila, ukoliko su austrijski organi smatrali da su ona nužna, i samo za sebe predstavlja kršenje Državnog ugovora. Autor, međutim, ukazuje na neka mišljenja austrijskih sudova, da nema ni potrebe za donošenjem posebnih zakonskih ili provedbenih propisa, jer je Državni ugovor self-executing ugovor.

Pisac raspravu o međunarodnom položaju Hrvata u Austriji proširuje i na analizu nekih ugovora o općoj zaštiti prava čovjeka i zabrani diskriminacije. Čak i ako ne sadrže posebnih odredaba o zaštiti manjina, po njegovu mišljenju, takvi su ugovori značajni za njihov pravni položaj. Zabranu diskriminacije u uživanju prava čovjeka on ne shvaća tako kao da se na temelju te zabrane svakoj ljudskoj osobi mora jamčiti svako pravo u istom obliku kao i drugim osobama. Takvo tumačenje zabrane diskriminacije upravo bi dovelo do diskriminacije u uživanju pojedinih prava. Samo ispunjavanje načela zabrane diskriminacije dovodi do nužnog posebnog tretiranja u nekim pitanjima pripadnika manjina od ostalih građana. Za vjerske manjine to znači posebno uređivanje pitanja vjere, a za jezične i nacionalne omogućavanje slobodne upotrebe njihova jezika u privatnom i javnom životu, itd.

U tom kontekstu posebno se raspravlja o Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, Evropskoj konvenciji o očuvanju prava čovjeka i osnovnih sloboda, Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima. Za zaštitu manjina do sada je u praksi najznačajnija bila Konvencija o diskriminaciji, odnosno razmatranje izvještaja država pred Odborom za uklanjanje rasne diskriminacije. Upravo izvještaj Austrije doveo je do vrlo značajnih primjedbi članova Odbora na austrijski stav prema manjinama. Na osudu su naišle austrijske tvrdnje da u Austriji nema etničkih manjina, već samo vjerskih i jezičnih, kao i njena zakonska ograničenja preuzetih ugovornih obveza o upotrebi jezika manjina pred sudovima.

Na kraju autor raspravlja i s tezom o neopravdanosti zanimanja i intervencije Jugoslavije u prilog slovenske i hrvatske manjine u Austriji. Ne osvrćući se na razumljive

humane, ali vanpravne osnove interesa Jugoslavije, pisac zaključuje da Jugoslavija ima pravo tražiti od Austrije izvršavanje svih njezinih obveza po Državnom ugovoru, zato što je i ona stranka tog Ugovora (pristupila mu je 28. 11. 1955). Ona to pravo ima naročito u odnosu na pravila Državnog ugovora o zaštiti manjina, jer su ona u Ugovor unešena upravo na insistiranje Jugoslavije.

Summary

The international law provisions affecting the legal status of the Burgenland Croats in Austria

The first norms of international law affecting the Croats in Austria were general provisions on the protection of minorities included in the Peace Treaty with Austria (Saint-Germain-en-Laye, September 10, 1919). The author discusses in detail the possible validity of these prewar provisions on the minority protection, and their applicability to the legal status of the Croats in Burgenland. In attempting to find an answer to these questions the author considers the following two elements to be essential: a) the conclusion of the State Treaty for the Re-establishment of an Independent and Democratic Austria (Vienna, May 15, 1955) containing special provisions for the protection of the rights of the Slovene and Croat minorities in Austria; b) the fact that the provisions of the St. Germain Peace Treaty are still an integral part of the Austrian Constitution (Article 149, Paragraph 1, of the Federal Austrian Constitution). In consideration of all this the author draws the following conclusions: a) in all matters pertaining to the protection of the Croat minority in Austria which are dealt with by the 1955 State Treaty, the provisions of this Treaty shall apply; b) in the matters affecting the protection of minority rights of the Croats in Austria that are not provided for by the State Treaty, the provisions of the Saint Germain Treaty shall apply because they are in force in Austria as part of the Federal Constitution.

Apart from clauses on the general protection of human rights and prohibition of discrimination, the Austrian State Treaty also contains special provisions for the protection of the Slovene and Croat minorities. Under Article 7 Austria has assumed the majority of her obligations towards the Slovenes and Croats in those *länder* where they live, i. e. in Carinthia, Styria and Burgenland; certain obligations only in those administrative and judicial districts with Slovene, Croat, or mixed populations; and the obligation of banning the activity of organisations whose aim is to denationalize members of the minorities, throughout Austria. Not a single minority right is conditional upon any absolute or relative number of the minorities, either in individual *länder*, or in individual administrative or judicial districts. (Such was also the conclusion reached by the members of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination of the UN during the discussion of the report submitted by Austria.) It is, therefore, not clear what end, permissible under the State Treaty, could Austria achieve by taking a special population census, or only a census of the minority population about which there has been so much talk lately. There are grounds for fear that the objective of the census is to prove how small is the minority, and also for suspicion that the terms of the census could be such as to show owing to various pressures, an unrealistically small number of Austrian citizens as Slovenes and Croats. The results of the census revealing a considerably smaller number of minority members than that established by earlier censuses, would point to pressures having been brought to bear on Austrian citizens not to declare themselves members of the minority, and also to the fact that for the past twenty years Austria has not been fulfilling her obligations which has caused a certain number of Slovenes and Croats to change their ethnic adherence. Thus Austria would confirm that she has abandoned her basic duty — the duty to protect the minority's existence. This basic Austrian obligation results from Article 7 of the State Treaty in its entirety and from Paragraph 5, Article 7, in particular.

However, no matter how the census is going to be taken, and no matter what its results are going to be, it cannot affect the existence of Austria's international obligations.

For the establishment of the existence of the minorities was decisive the census taken in 1951, the last census prior to the conclusion of the State Treaty with Austria. Relevant too are the data set forth in the Yugoslav requests addressed to the Allies, on the basis of which the protection of minorities in Austria was included in the State Treaty. The needs of the Slovenes and Croats in schools, courts, cultural life, mass media, etc., within the provisions of the State Treaty, can be identified even without special censuses in the same way as similar needs of the majority populations are being identified. Moreover, both the Slovene and the Croat minorities have amply and frequently acquainted the regional and federal authorities about their needs by petitioning them through their organisations.

Under the international law one cannot accept the excuses advanced by Austria for her non-fulfilment of her international obligations to the effect that there are no internal legal instruments for the discharge of the assumed international obligations. Austria's obligations towards the minorities under the State Treaty are clear and unconditional. Even if the State Treaty provisions had been insufficient for the fulfilment of some of these obligations, Austria was obligated, immediately after the coming into force of the State Treaty, to pass the appropriate legal acts for their implementation. The fact that such acts were not passed, insofar as the Austrian authorities considered them necessary at all, was in itself a violation of the State Treaty. The author, however, points to some opinions of the Austrian courts that there is no need for special executing laws and regulations since the State Treaty is a self-executing treaty.

The author broadens his study on the international legal status of the Croats in Austria by analyzing some conventions on the general protection of human rights and prohibition of discrimination. These conventions, even if they do not provide specifically for minority protection are, in his opinion, still important for the minorities' legal status. According to the author, the prohibition of discrimination in the enjoyment of human rights shall not be interpreted in such a way as to say that on the strength of this prohibition every person should be guaranteed every right in the same form as it is guaranteed to other persons. Such interpretation of the prohibition of discrimination would, in fact, lead to discrimination in the enjoyment of individual rights. The very implementation of the principles arising from the prohibition of discrimination leads necessarily in certain matters to a special treatment of the minority members which differs from the treatment of the rest of citizens. With religious minorities this means special arrangements to solve their religious problems, whereas with linguistic and ethnic minorities it means such solutions whereby they can freely use their language in private and public life, etc.

In this context the author specifically mentions the Convention on the Prevention and Punishment of the crime of Genocide, the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, and the International Covenant on Civil and Political Rights. Hitherto for the minority protection, in practice, the most important has been Discrimination Convention, especially the discussion of countries' reports before the Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD). It was the Austrian report that prompted members of the Committee to make very important remarks on Austria's attitude toward her minorities. There was condemnation for the Austrian claims that there are no ethnic minorities in Austria, but only religious and linguistic ones, and for Austria's statutory limitations to the assumed treaty obligations concerning the use of the minority languages in courts.

Finally the author deals with the allegation that the interest of Yugoslavia in, and her support of, the Slovene and Croat minorities in Austria are unjustifiable. Apart from the understandably humane, though non-legal basis for Yugoslavia's interest, the author concludes by claiming that Yugoslavia has the right to demand from Austria the implementation of all her obligations under the State Treaty because Yugoslavia is a party to this Treaty (she acceded to it on November 28, 1955). She has this right especially on the strength of the provisions of the State Treaty concerning the minority protection, since it was on Yugoslavia's insistence that they were included in the Treaty.